

PATVIRTINTA

Kauno Valdorfo darželio „Šaltinėlis“

direktorius

2017 m. rugsejo 28 d. įsakymu Nr. V-39-3

**KAUNO VALDORFO DARŽELIO „ŠALTINĖLIS“
SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO
TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kauno Valdorfo darželio „Šaltinėlis“ (toliau darželis) smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis „Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis“ patvirtintomis LR Švietimo ir mokslo ministro 2017m. kovo 22d. įsakymu Nr. V-190.

2. Tvarkos aprašo paskirtis – padėti darželio bendruomenei užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

3. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą darželyje.

4. Tvarkos aprašo tikslas - siekiant ugdyti pozityvų vaiko elgesį ir sukurti draugišką ir saugią atmosferą, nustatyti, kokie turi būti daromi veiksmai individualiu, grupės, mokyklos, šeimos lygmeniu.

5. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis šiais principais:

5.1. lygiateisiškumo ir neabejingumo patyčių ir smurto apraiškoms - į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalios, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

5.2. atsakomybės už kiekvieno bendruomenės nario saugumą - kiekvienas darželio administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, turi reaguoti ir tai stabdyti;

5.3. teikiamos pagalbos efektyvumo - veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. **Patyčios, smurtas** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios (smurtas) gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir / ar užgauliojant) ir / ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.1.1. žodinės patyčios, smurtas: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.1.2. fizinės patyčios, smurtas: smūgiavimas, stumdymas, draskymas, mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.1.4. nepriežiūra: fizinis apleistumas (nesirūpinama vaiko maistu, apranga, higiena, fizinė sveikata, saugia aplinka), emocinis apleistumas (netenkinami vaiko psichologiniai poreikiai – nebendravama su vaiku ir pan.), socialinis apleistumas (nesirūpinama vaiko socializacija, išsilavinimu)

6.1.5. patyčios kibernetinėje erdvėje: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir / ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešas gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės prisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.2. **Patyčias, smurtą patiriantis vaikas** – ugdytinis, iš kurio yra tyčiojamas;

6.3. **Besityčiojantysis/skriaudėjas** – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias, smurtą ir/ar prisidedantis prie jų;

6.4. **Patyčias, smurtą patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi ugdytinis (-iai);

6.5. **Patyčių, smurto stebėtojas** – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias, smurtą;

6.6. **Prevencinė veikla** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti, imantis darželio bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

6.7. **Patyčių, smurto intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių, smurto dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant jų tėvus (globėjus, rūpintojus);

6.8. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėsena** – patyčių situacijos lopšelyje-darželyje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, kitais įstatymus įgyvendinančiais teisės aktais.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA DARŽELYJE

8. Darželyje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta: vaikų prieš vaikus; darželio darbuotojų prieš vaikus; vaikų prieš darželio darbuotojus; darželio darbuotojų prieš kitus darželio darbuotojus; vaikų tėvų prieš vaikus, darželio darbuotojus.

9. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi darželio veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėsena rūpinasi vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, grupių auklėtojai, direktoriaus pavaduotojas ugdymui, o jos vykdyje dalyvauja visi darželio bendruomenės nariai.

10. Darželio vadovas yra atsakingas už darželio Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio darželio smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą bendruomenei ir vykdymą.

11. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja Vaiko gerovės komisija, kuri kasmet:

11.1. inicijuoja ir koordinuoja apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

11.2. surenka apibendrintus duomenis iš grupių auklėtojų ar direktoriaus pavaduotojo ugdymui dėl darželyje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias ir atlieka jų analizę;

11.3. vadovaujantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

11.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;

11.5. teikia siūlymus darželio vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo, darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

11.6. teikia siūlymus vadovui dėl darželio Tvarkos aprašo tobulinimo;

11.7. atlieka kitus darželio Tvarkos apraše numatytus veiksmus.

12. Grupių auklėtojos kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja Vaiko gerovės komisijos narius apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

13. Su darželio nustatyta smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarka pasirašytinai supažindinami visi darželio bendruomenės nariai.

14. Darželis, vykdydamas veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su vaikų tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėje esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

15. Socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas darželio pasirinktu būdu.

16. Pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją vaikų socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

17. Pozityvus darželio mikroklimato kūrimas ir puoselėjimas yra nenutrūkstamas, cikliškas procesas, susidedantis iš penkių nuoseklių etapų:

17.1. esamos situacijos įvertinimo: darželio Vaiko gerovės komisija, vadovaudamasi darželio veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais ar kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), kasmet renka informaciją apie ugdymo(si) aplinkos saugumą, darželio bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja, analizuoja aktualias problemas;

17.2. darželio bendruomenės narių sąmoningumo didinimo ir įsitraukimo: pozityvaus darželio mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi darželio vadovas, darželio vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi darželio bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis;

17.3. tinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo) mikroklimatui gerinti planavimo: numatomos prevencijos ir intervencijos priemonės (toliau – priemonės), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksnių įtaką;

17.4. darželio darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja darželio vadovo paskirtas darželio darbuotojas;

17.5. kasmet analizuojami pasiekti rezultatai, sėkmės veiksniai ir trukdžiai, numatomos galimybės tobulinti priemones.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA DARŽELYJE

18. Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais kiekvienas darželio administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:

18.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

18.2. primena vaikui, kuris tyčiojasi, darželio nuostatas ir elgesio taisykles;

18.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar darželio darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

18.4. informuoja grupių auklėtojus ar direktoriaus pavaduotoją ugdymui apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias ar smurto atvejus;

18.5. tiesiogiai informuoja vieną iš Vaiko gerovės komisijos narių apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias (ar elektronines patyčias), kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (Priedas Nr. 1).

19. Grupės auklėtojas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias, smurtą:

19.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai smurto, patyčių atvejis;

19.2. organizuoja individualius pokalbius su smurto, patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;

19.3. vykdo tolesnę smurto, patyčių situacijos stebėseną;

19.4. užpildo pranešimo apie smurtą, patyčias formą (Priedas Nr. 1), ją perduoda Vaiko gerovės komisijos pirmininkui.

20. Užpildytą formą priėmęs asmuo (Vaiko gerovės komisijos pirmininkas) formą registruoja Smurto ir patyčių registracijos žurnale:

20.1. nesibaigus smurto, patyčių situacijai, imasi spręsti smurto, patyčių atvejį;

20.2. esant sudėtingesnei situacijai, inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį.

21. Vaiko gerovės komisija, įvertinusi turimą informaciją:

21.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

21.2. informuoja darželio direktorių apie esamą situaciją;

21.3 vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

22. Darželio bendruomenės nario, įtarusio smurtą ar patyčias ar liudijusio smurto ar patyčių atvejį, gavusio apie jas pranešimą, veiksmai:

23. Vaikui pasityčiojus iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų informuoti darželio direktorių, kuris imasi darželio Tvarkos apraše ar kituose dokumentuose numatytų veiksmų.

24. Darželio direktorius, sužinojęs apie darbuotojo patiriamas patyčias arba darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių.

25. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius darželyje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

26. Tais atvejais, kai darželyje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitų priežasčių, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba arba netikslinga ją teikti darželyje, grupės auklėtojas ir/ar administracijos atstovas siunčia vaiką ir jo tėvus į Kauno pedagoginę psichologinę tarnybą ar kitą švietimo, psichologinę pagalbą teikiančią įstaigą.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

27. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

28. Kiekvienų mokslo metų pabaigoje atliekama darželio bendruomenės narių apklausa, siekiant išsiaiškinti smurto ir patyčių situaciją. Duomenys apibendrinami ir pagal gautus rezultatus sudaromas veiklų planas kitiems mokslo metams.

**KAUNO VALDORFO DARŽELIO „ŠALTINĖLIS“
PRANEŠIMO APIE PATYČIAS, SMURTĄ FORMA**

(Pranešimo data)

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie patyčias, smurtą:	
Kada įvyko patyčios, smurto atvejis (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kokia patyčių, smurto forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, ujamimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;	
☐ Fizinės: mokinio/ suaugusiojo užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, mušimas, spardymas, įspyrimas, kumštelėjimas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
☐ Socialinės: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad mokinys/ suaugusysis yra nepageidaujamas ar atstumiamas, gandų skleidimas;	
☐ Elektroninės: patyčios, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, mokinio/ suaugusiojo asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimas:	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Vaiko/ asmens, patyrusio patyčias, smurtą vardas, pavardė, amžius, grupė:	
Vaiko (-ų)/ asmens (-ų), kuris tyčiojosi, smurtavo vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko (-ų)/ asmens (-ų), stebėjusio patyčias, smurtą vardas, pavardė, amžius, grupė:	

Išsami informacija apie įvykį ir planuojamus veiksmus:

--

(Užpildžiusio asmens vardas, pavardė)

(Parašas)